

ТАКРИМИ ХУДОВАНД БАРОИ ИНСОНИЯТ

[Тоҷикӣ – Тоҷикӣ – طاجيکيۃ]

Муҳаммад ибни Абдурраҳмон Қосим

2012 - 1433

IslamHouse.com

﴿ تكريم الله لبني آدم ﴾

«باللغة الطاجيكية»

محمد بن عبد الرحمن بن قاسم

2012 - 1433

IslamHouse.com

Ба номи Худованди бахшандаи меҳрубон

ТАКРИМИ ХУДОВАНД БАРОИ ИНСОНИЯТ

Ҳамд барои Худованд, ҳамди беандозаи поки бобаракат, ҳамон тавр ки Парвардигорамон дӯст медорад ва меҳоҳад. Ў таъолоро ҳамде меғӯям, ки ба ҷалолаш лоиқ бошад.

Ва шаҳодат медиҳам, ки Муҳаммад банда, фиристода ва баргузидаи халқи ў ва беҳтарин бандаи ўст.

Салавоту саломи Худо бар ў, бар олу асҳоб ва ба пайравонаш то рӯзи қиёмат.

Эй бандагони Худо, Худованд инсонро замоне, ки офарид, дурусташ намуд, дар ў аз руҳи хеш дамид, барояш гӯшу бинию дил бахшид, сураташ дод ва сураташро зебо намуд, дар зеботарин низом ва накӯтарин сурат ўро офарид, малоикаҳоро барои ба ў сачда кардан фармон дод, ўро ба намудҳои зиёди илму маърифат, ки тавасути он саодати дунё ва охиратро меёбад, роҳнамои намуд. Барояш ақлу идроку забону тамиз бахшид, барояш неъматҳои бешумору бебаҳо дод, барояш тамоми ашъи осмону заминро мусаххар сохт, ўро халифаи хеш дар рӯи замин таъин кард, то онро обод намояд ва бо ин ҳама вайро хеле тақрим кардааст.

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَهُمْ فِي الْوَجْدِ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا﴾ ﴿سُورَةُ الْإِسْرَاءِ 70﴾

«Ва дар ҳақиқат, мо барои одамият икром кардаем, онҳоро дар баҳру бар бардоштаем ва аз хушиҳо рӯзияшон додаем ва аз бисёре аз махлуқотамон фазилати бештарашон додаем» (Исро 70).

Эй бандагони Худо, яке аз одатҳои чоҳилият ва сифати баде, ки ҳеҷ замону макон аз он холи нест, ин таъзими бе андозаи падарон ва гузаштагон ва болидан ба ифтихори қабила ва ифтихор бо ҳасабу насабу ихтимоми он ва мардумро тибқи он ба табақаҳо ҷудо намудан аст, ки фалони асле надорад, фалони дигар чизе надорад, фалон кас заифу мискин аст, дигаре чунон аст ва ман бошам аз оилае чунин ҳастам. Ин ҳама шиори даврони чоҳилият буд.

Ислом тамоми мафҳумоти гиромидошти табақотиро дар байни мардум, ки бар асоси молу мақом, аслу насаб, вазифаю мансаб, рангу хун бошад, лағв намуд. Мусалмононро чунон тарбия кард, ки дар онҳо мизони дурустро барои қадрдонии онҳо дар асоси ахлоқи иҷтимоӣ ба бор овард. Мустафо (с) баён намуд, ки ҳеҷ тафозуле байни мардум вучуд надорад, магар ба андозаи тақво ва амали нақў.

Ҳар имтиёз ва ё фазилатеро, ки мардум бар ғайри ин асос муқоиса менамоянд, бекор ва мардуд аст.

Аз Ибни Умар (р.з) чунин омааст, ки Паёмбар (с) дар рӯзи фатҳи Макка хутба хонда, чунин гуфт: «Аммо баъд, эй мардум, Худованд шуморо аз ғурури чоҳилият ва ифтохороти он раҳо намуд.

Мардум ду тоифаанд: мӯъмини бо тақво, ки назди Худованд боиззат аст ва гунаҳкори бадбахте, ки ҳеҷ арзише назди Худо надорад.

Он ҳазрат ин оятро низ тиловат намуданд:

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ

أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ [سُورَةُ الْحَجَرَاتِ 13]

«Эй мардум, мо шуморо аз як марду зан офаридем ва шуморо ба маҳалҳо ва қабилаҳо тақсим намудем, то бо ҳам ошно гардед. Ҳамоно ки каримтарини шумо назди Худо ботақвотарини шумост» (Ҳучурот 13) (ривояти Тирмизи).

Имом Абулаббос Аҳмад Бини Абдусалом (р.х) меғӯяд: Бо насаб андоза намудани шарафи дини яке, аз аҳкоми чоҳилият ва одати касонест, ки монанди рофизиён ва ашбоҳи эшон аст.

Аз ин руй дар Қуръон ҳеҷ ояте вучуд надорад, ки касеро ба хотири насабаш таъриф ва ё касеро ба хотири насабаш танқид карда бошад. Баръакс, мадҳ ба андозаи имону тақвост ва танқид ба андозаи фиску исён.

Абухурайра (р.з) меғӯяд, ки ба Паёмбар (с) гуфтанд: Эй расули худо каримтарини мардум кист? Гуфт:

Ботақвотарини эшон. Гуфтанд: Мо аз ту дар бораи ин напурсидем. Гуфт: Пас Юсуф Паёмбари Худо ва писари Паёмбари Худо, писари Паёмбари худо, писари халили Худо. Гуфтанд: Мо туро дар бораи ин напурсидем. Гуфт: Аз бузургони араб мепурсед? Беҳтарини эшон дар чоҳилият беҳтарини эшонанд дар ислом, агар илм касб намоянд (муттафақун алайх).

Эй бандагони худо, имрӯзҳо дар забони мардум ин меъёри чоҳилият зиёд шунида мешавад. Қасди ман он таҳқироту таънаҳост, ки нисбат ба камбағалон, насабу касби мардум ва ба ин монанд ба мушоҳида мерасад. Дар ҳоле ки Паёмбар (с) фармуд: «Басо бесоҳиби аз дар ронда аст, ки агар барои Худо қасам хурад, анҷомаш медиҳад» (Муслим)

Аз Абухурайра (р.з) ривоят шудааст, ки пиразане, ки хидмати масҷидро мекард, чанд муддат ғайб зад. Паёмбар (с) дар борааш пурсон шуд. Гуфтанд: Мурдааст. Гуфт: Чаро маро хабар надодед? Абухурайра мегӯяд, ки мардум кори ўро ночиз меҳисобиданд. Пас Паёмбар (с) гуфт: “Қабрашро барои ман нишон диҳед”. Нишонаш доданд ва ў дар болои қабраш чанозаашро хонд (Бухори ва Муслим). Эй бандагони худо, икром намудан ва эҳтироми мардум ва дониستاني қадри эшон яке аз бузурғтарин чизест, ки Ислом ба он даъват менамояд.

Оиша (р.з) мегӯяд: «Паёмбар (с) маро мефармуд, то қадри мардумро бидонам» (Муслим).

Бале эй бандагони худо! Дар миёни мардум муйсафедоне ҳастанд, ки устухонҳояшон сӯст гашта, мӯйҳояшон сафед шудааст, ки бояд иззату эҳтироми онҳоро ба ҷо оварда солхурдаги ва қадри онҳоро пос дорем.

Ҳамчунин дар миёни мардум кӯдаконе ҳастанд, ки муҳтоҷи раҳму шафқат ва меҳрубонию насиҳатанд, на сарзанишу саҳтгири! Дар байни эшон олимони зиёде ҳастанд, ки фазилати зиёде доранд ва бояд қадри илми оноро доништа ҳурмату иззаташон намоем. Ҳамчунин соҳибмансабоне ҳастанд, ки ғоида ва манфиати онҳо ба мардум мерасад ва набояд ба онҳо беҳурмати намуд ва дар ҷомеа онҳо низ ҷойгоҳи худро доранд.

Ҳамаи ин эҳтиромот дар сурате карда шавад, ки онҳо шариати Худоро пайрав бошанд ва амри илоҳиро қабул доранд ва аз манҳиёт дури варзанд.

Эҳтиром ҳам андозаи муайяне дорад, ки набояд аз он гузашт. Паёмбар (с) фармуд: “Аз умматони ман нестанд, касоне ки ҳурмати калонсолони моро ба ҷо намеоранд ва ба кӯдакони мо раҳм намекунанд ва қадри олимони моро намедонанд” (Тирмизи ва тасҳеҳи Албони).

Паёмбар (с) мегӯяд: «Ҳамоно ки Худованд муйсафеди мусалмон, ҳофизи қуръонеро, ки ҳамеша

бо он буда аз он дӯри наменҷӯяд ва шоҳи одилро икром мекунад» (ривояти Абудовуд).

Албатта, инсон ба ин ки Худованд ӯ ва дигар инсонҳоро икром намудааст, ӯро водор месозад, то ҷони дигаронро ҳифз намояд ва аз осебу зарар расонидани онҳо худдори намояд. Зеро ин ҳама барои қадрдонии касест, ки Худованд ва Паёмбараш онро қадр намуданд. Он касеро, ки Худо ва Паёмбар қадр намудаанд, набояд таҳқир кард ва ҳар киро ки Худованд хор намуд, касе наметавонад икромаш намояд.

Эй бандагони Худо, мардумро барои касб, нотавони ва ё ба афташон назар карда таҳқир намудан ба фармудаҳои Худованд ва икромии одамият муҳолиф аст.

Мустафо (с) гуфт: "Худованд барои ман ваҳй фиристонд, ки хоксори дошта бошед, то ин ки касе бар касе таҷовуз накунад ва касе бар касе фахр накунад" (Муслим).

Таҳқири мардум сифати бадест, ки азоби Худоро ҷалб мекунад, сазовори ғазабу иқоби Худо мегардад ва ҳуқуқи инсонро поймол мекунад, ки Ислом онро ҳифз намудааст. Ин рафтори кофирону мунофиқон ва ҷоҳилонест, ки Ислом амр мекунад мо ба онҳо монанди надошта бошем.

Одамиро на ба афташ баҳо медиҳанд ва на ба рангу ҷисму насабаш, балки меъёри одамият ин шуҷоату

мардист дар ҳақ ва тақво дар баробари Офаридгор ва итлоат аз фармудаҳои ӯ ва дури аз манҳиёташ.

Шояд инсон ҷомаҳои жанда, ҷисми лоғар ва андоми қабех дошта бошад, вале манзалати ӯ дар назди Худованд болотару мартабааш дар Ислом баландтар ва дар баробари душманон сахттар ва барои кӯмаки дини Худо устувортар ва дар дили мардум маҳбубтар бошад аз зебосурати бо насаб.

Худованд фармудааст:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللُّغَابِ بِسْمِ الْأَسْمِ الْفُسُوقِ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ [سُورَةُ الْحَجَرَاتِ

[11

«Эй касоне, ки имон овардаед, ҳе тоифае тоифаи дигареро масхара накунад. Шояд он тоифа беҳтар аз инҳо бошанд. Ва на зане аз зане (масхара кунад). Шояд он зан беҳтар аз инҳо бошад. Ва ба худ талмиз накунад ва лақабҳои бад намонед. Бад номе аст фисқ баъди Ислом. Ва ҳар ки тавба накунад, пас онҳоянд золимон» (Ҳучурот 11).

Қуртуби дар тафсири ин оят чунин мегӯяд: «Хулоса, ин ки ҳеҷ кас бояд барои озор додани ҳар ки дар чашм ночиз менамояд, ҷуръат накунад ҳар вақто аҳволи онро пасту дар баданаш камбуди ва дар

забонаш халале ёбад. Зеро шояд вичдони ў поктару дилаш софтар аз оне бошад, ки ин сифотро надорад.

Пас бо ин кор ў худро зулм мекунад, зеро он касеро Худованд обрўяш додааст, таҳқир намуд ва он киро Худованд иззаташ дод, хораш намуд.

Мардони солеҳи гузашта барои он ки худро аз чунин таҳқир намудан дур кунонанд, корашон ба чое расида буд, ки Амр Бини Шураҳбил мегуфт, ки агар мардеро дучор шавам, ки дар чое бияфтад ва ман ба ҳолаш бихандам, метарсам ки бо ман низ чунон пеш ояд.

Абдуллоҳ Бини Масъуд мегӯяд: Бало вобаста ба забон аст, агар ба ҳоли саге бихандам, метарсам, ки ман ҳам ба саг мубаддал шавам".

Худованд фармудааст:

﴿فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِحْرِيًّا حَتَّىٰ أَنْسَوْكُمُ ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ﴾ [سورة

المؤمنون 110]

«Пас шумо онҳоро мавриди тамасхур қарор додед, то ин ки онҳо шуморо аз ёди ман дур карданд ва шумо ба ҳоли эшон механдидед» (Мўъминон 110).

Дар бораи ин оят Қуртуби (р.х) мегӯяд: “Аз ин оят хулоса бароварда мешавад, ки ба заифону бечорагон набояд масхара ва ханда кард. Онҳоро набояд таҳқир намуд ва мавриди ишора қарор дода, ҳамеша ба онҳо машғул шуд, ки ин кор боиси дури аз Худованд мегардад”.

Маърур Бини Сувайд мегӯяд: Бо Абӯзар вохӯрдм ки ҳамроҳи ғуломаш буд ва чомаи зебӯе дар тани ӯ ва дар тани ғуломаш буд. Пас сабаби онро аз ӯ пурсон шудам. Гуфт: Бо марде чанчол намудам ва ӯро бо модараш дашном додам, пас Паёмбар (с) бароям гуфт: Эй Абӯзар, оё ӯро бо модараш дашном доди? Ту марде ҳасти, ки дар вучудат чизе аз чоҳилият мондааст. Ходимонатон бародарони шумоянд, ки Худованд ба шумо онҳоро зердаст қарор додааст. Ҳар киро бародарашба ӯ зердаст бошад, бояд ӯро аз ончи меҳӯрад бихӯронад ва аз ончи мепӯшад бипӯшонад ва барояшон коре нафармояд, ки аз тоқаташ болотар бошад ва агар чунин кард, бояд кӯмакаш намояд (Бухори).

Анас Бини Молик мегӯяд: Паёмбар (с), вақто ки ба Мадина омаданд, ходим надоштанд. Абӯталҳа дасти маро гирифта ба назди Расули Худо (с) бурда гуфтанд: Эй Расули Худо дар ҳақиқат, Анас ҷавони зирак аст, меҳоҳам дар хидмати ту бошад. Анас мегӯяд, ки ман ӯро дар сафарҳо ва дар хонааш хидмат мекардам ва "Ҳеҷ гоҳ барои коре, ки кардам нагуфт ки чаро ин корро карди? Ва ҳеҷ гоҳ барои коре, ки накардам нагуфт ки чаро ин корро накарди?" (Бухори ва Муслим).

Дар ривояти дигари Муслим чунин омадааст: Рафтори расули Худо (с) аз ҳама мардум зеботар буд. Рӯзе маро аз пайи коре фиристод. Пас гуфтам ба

Худо савганд намеравам, вале дар дилам буд, ки барои ичрои он чи Паёмбар манро фармуда буд, меравам. Вақто ки аз хона берун шудам, аз пеши кўдаконе гузар кардам, ки дар бозор машғули бози буданд. Ногаҳон Расули Худо (с) аз пуштам дошт. Чун ба ӯ нигаристам, дидам, ки механдад ва ба ман гуфт: Эй Анас, оё рафти ба онҷое, ки туро фармуда будам? Гуфтам: Ҳозир меравам.

Таҳқири мардум ва поймол намудани ҳуқуқи эшон аз чумлаи чизхоест, ки Худо ва Паёмбараш (с) онҳоро ҳаром намудаанд. Қадрдонии заифону бечорагон ва ҳаққи онҳоро риоя намудан аз чумлаи воҷиботи Худованд аст бар ҳама мусалмонон.

Мушрикон хело кўшиш намуданд, то Паёмбар (с) баъзе ғуломону зердастони эшонро аз наздаш биронад, зеро ба сабаби эмон оварданашон онҳоро бад медиданд. Онҳо бо забони ҳолашон гўё ба Паёмбар (с) он чизеро мегуфтанд, ки қавми Нўҳ ба ҳазрати Нўҳ гуфта буданд. Куръон хабар медиҳад:

﴿مَا نَرَكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَكَ أَتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادِّى الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَنْظُرُكُمْ كَذِبِينَ ﴿٢٧﴾﴾ [سورة هود 27]

«Мо туро намедидем магар монанди мо инсоне ва туро пайрави накарданд магар дар навбати аввал пастарини моён ва ту болои мо ҳеч фазилате надори ва мо туро дуруғту мепиндорем» (Худ 27).

Пас, Худованд Паёмбарашро аз дархости онҳо бо ин ояташ манъ намуд:

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَمَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿52﴾ وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿53﴾﴾ [سورة الأنعام 52-53]

«Ва ту ҳаргиз касонеро, ки Худои худро шубу рӯз мехонанд ва ризои ӯро хоҳонанд аз наздат марон. Дар бораи ҳисоби онҳо чизе болои ту нест ва аз ҳисоби ту болои эшон чизе нест. Ва агар онҳоро бирони ту аз умлаи золимон хоҳи шуд. Ва ҳамчунин баъзеи онҳоро бо баъзеи дигар гирифтори фитна намудем, то гӯянд, ки оё инҳоянд касоне, ки Худованд аз байни мо болояшон миннат гузоштааст. Оё Худованд ба ҳоли сипосгузрон донотар нест?» (Анъом 52-53).

Эй бандагони худо, меъёрҳои башар дар тақсимбандии инсонҳо, нигоҳ ба онҳо ва ҳисоботи онҳо ин ҳама меъёри нодуруст ва беадолатона ҳастанд, зеро баҳогузори инсон бояд тибқи нишондоди Худованди таборак ва таъоло бошад.

Инсонҳо дар Ислом ду намуданд: яке мӯъмини парҳезгор, ки қадрдони ва эҳтиромаш вочиб буда, ҳуқуқҳояшро бояд риоя намуд ва дигаре мунофику фоҷиру кофир, ки бояд аз ӯ дури чуст, то замоне, ки ба Худо имон оварад.

Қадри мардонро доништан, манзалати онҳоро ҳифз кардан ва ҳуқуқи онҳоро ба таври бояду шояд адо кардан ин кори мардон аст. Паёмбар (с) фармуд: "Мусалмон бародари мусалмон аст. Ўро ситам намекунад, хораш намедорад, ва таҳқираш наменамояд. Тақво дар инҷост - вай се бор ба синааш ишорат намуд. - Барои инсон ҳамин миқдор гуноҳ кофист, ки бародари мусалмонашро таҳқир намояд. Хун, мол ва обрӯи ҳар мусалмон барои мусалмони дигар ҳаром аст" (Муслим).

Маъно ин аст, ки ҳамин миқдор бади барои ӯ басанда аст, ки бародари мусалмонашро таҳқир намояд. Инсон бародари мусалмонашро барои он таҳқир менамояд, ки дар вучуди худааш кибр аст ва кибр бошад бадтарин хислат аст, ки Паёмбар (с) дар мавриди он гуфтааст: "Вориди ҷаннат намегардад ҳарки дар дилаш як заррае кибр дошта бошад".

Марде гуфт: Инсон мехоҳад либоси зебо ва пойафзоли хуб дошта бошад. Он ҳазрат (с) гуфт: "Худованд зебост ва зебоиро дӯст медорад. Кибр ҳақро буридан ва мардумро таҳқир кардан аст" (Муслим). Марде ба Умар Бини Абдулазиз гуфт: "Қалонсолони мусалмононро барои худ падар қарор деҳ ва хурдсолони эшонро фарзанд ва миёнасолонашонро бародар. Пас бингар, ки ба кадоми инҳо ту бади кардани ҳасти?".

Аз Саҳл Бини Саъди Соиди (р.з) омадааст, ки марде аз назди Паёмбар (с) гузашт. Паёмбар (с) ба касе, ки дар хузураш нишаста буд пурсид: "Дар бораи ин мард чи фикр дори?" Гуфт: Ин мардест аз ашрофи мардум, агар ба хостгории касе равад, барояш медиҳанд ва агар хотирбин шавад, хотирашро мебинанд ва агар чизе гӯяд, ҳама ба суханаш гӯш медиҳанд. Пас Паёмбар (с) хомӯш истод. Баъди лаҳзае марди дигаре аз ончо гузар намуд. Паёмбар (с) пурсид: "Дар бораи ин мард чи мегӯи?" Гуфт: Эй Расули Худо, ин мардест аз камбағалони мусалмонҳо, агар ба хостгории касе равад, барояш намедиҳанд ва агар хотирбин шавад, хотирашро намебинанд ва агар чизе гӯяд касе ба суханаш аҳамият намедиҳад. Пас Паёмбар (с) гуфт: "Ин мард як ҷаҳон беҳтар аст аз амсоли он мард" (муттафақун алайҳ).

Паёмбар (с) назари он мардро дуруст намуд ва зимнан ба меъёрии ҳақиқие, ки бузургиро санҷида мешавад ва мартабаи мардум шинохта мешавад, тавҷеҳаш намуд. Паёмбар (с) баён намуд, ки чизҳои дунё ва мафҳумоти он дар рӯзи қиёмат нобуд мегарданд, мартабаи дуняви сарвату насаб ва мансабҳо назди Худованд ғоидае надоранд. Балки ғоида дар имону тақво ва амали солеҳи барои ризои Худо аст.

Мустафо (с) гуфтааст:

"Рӯзи қиёмат марди азимҷусаеро назди Худо меоранд, ки мисли пари пашша ҳам вазн надорад. Ва фармуданд, ки шумо ин оятро бихонед:

﴿فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا﴾ [سُورَةُ الْكَهْفِ 105]

«Ва дар рӯзи қиёмат ҳеч вазнеро доро нест» (Каҳф 105), (муттафақун алайҳ).

Шумо аз рӯзгори Паёмбар (с) ва асҳобаш ибрат бигиред. Онҳо рӯзҳо, моҳҳо ва солҳо гурусна гаштанд, ҳатто аз гуруснаги санғоро дар шикам мебастанд ва либосҳои жанда мепӯшиданд ва аксарияти онҳо ғулум ва заиф буданд, вале Худованд тавасути Ислом барояшон иззат дод, қадрашонро баланд бардошт ва мартабаашонро оли намуд ва аз онҳо рози гашта башорати биҳишт барояшон дод. Пас, иззат ҳама барои Худо ва Расули ӯ ва мӯъминон аст.

Ва охири даъвои мо ҳамд аст барои Парвардигори оламиён.